

דף למנחה

נחמיה י'-י"ג

תוכן הפרקים שנלמדו השבוע

נחמיה פרק י' - כריתת אמנה - ברית על קיום המצוות.

נחמיה פרק י"א - יישוב ירושלים.

נחמיה פרק י"ב - רשימת הכהנים והלויים; תיאור חנוכת החומה.

נחמיה פרק י"ג - תיקוני נחמיה (נישואי תערובת; שמירת שבת; תרומות למקדש וטיהור הלשכות)

לימוד מעמיק

מנהיגות עזרא ונחמיה - תיקון רוחני

בשיעור הקודם עסקנו בתיקון החברתי שעושה נחמיה, ובשיעור זה נעסוק בתיקונים הרוחניים והדתיים, שנחמיה ועזרא מובילים יחד.

כמה סיפורים בספר עזרא ונחמיה מעידים על כך שהמצב הרוחני בתקופת שיבת ציון לא היה כל כך טוב, עד כדי כך שהתורה כמעט נשתכחה מעם ישראל. עזרא ונחמיה מובילים כמה תיקונים משמעותיים, ופועלים במשותף, כל אחד בדרכו ובסגנונו. נחמיה הוא מנהיג מעשי, המוכיח את העם, מתקן תקנות כדי להביא לשינוי, ואוכף אותן: ואריבה את חרי יהודה ואמרה להם מה הדבר הרע הזה אשר אתם עשים... ואריב עמם ואקללם ואפיה מהם אנשים ואמרטם ואשביעם באלהים... (נחמיה י"ג, יז-כח).

עזרא, לעומת זאת, משפיע על העם ע"י התנהלותו האישית - הצום והתפילה שלו מביאים את העם להתכנס סביבו ולנסות ללמוד מדרכיו: וכשמעי את הדבר הזה קרעתי את בגדי ומעילי ואמרטה משער ראשי וזקני ואשבה משומם: ואלי יאספו כל חרד דברי אלהי ישראל על מעל הגולה ואני ישב משומם עד למנחת הערב... ואכרעה על ברפי ואפרשה כפי אל ה' אלהי: ואמרה אלהי בשתי ונגלמתי... (עזרא ט', 1-10); וכהתפלל עזרא וכהתודתו בכה ומתנפל לפני בית האלהים נקבצו אליו מיישראל קהל רב מאד אנשים ונשים וילדים פי כבו העם הרבה בכה (עזרא י', א). בעקבות זאת, העם יוזם מהלך של תיקון.

בנוסף לכך, עזרא דואג ללימוד התורה בציבור: פי עזרא הכין לבבו לדרוש את תורת ה' ולעשת וללמד ביישראל חק ומשפט (עזרא ז', 1); ויביא עזרא הפהן את התורה לפני הקהל מאיש ועד אשה וכל מבין לשמע ביום אחד לחדש השביעי: ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים מן האור עד מוצית היום נגד האנשים והנשים והמבינים ואזני כל העם אל ספר התורה... ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול ויענו כל העם אמן אמן במעל ידיהם וישתחו לה' אפים ארצה... ויקראו בספר בתורת האלהים מפרש ושום שכל ויבינו במקרא (נחמיה ח', ב-ח).

הקריאה בתורה במעמד זה (המתרחש בראש השנה), מזעזעת את העם מפני שפתאום הם מגלים עד כמה הם רחוקים מקיום המצוות, והם מצטערים על כך צער גדול: פי כוכים כל העם קשמעם את דברי התורה (ח', ט). (שמעו את הרבנית שני טרגון). התרחשות זו מזכירה את ההתרחשויות בימי יאשיהו - בשני המקרים נעשה תיקון רוחני משמעותי בעקבות קריאה בספר התורה.

המצווה הראשונה המזדמנת להם לקיים היא מצוות הסוכות: וימצאו כתוב בתורה אשר צוה ה' ביד משה אשר ישבו בני ישראל פסכות פחג בחדש השביעי: ואשר ישמיעו ויעבירו קול בכל עריהם ובירושלם לאמור צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבת לעשות סכות פכתוב: וימצאו העם ויביאו ועשו להם סכות (נחמיה ח', יד-טז). על קיום חג הסוכות בימי נחמיה שמעו את הרב פרופ' יהודה ברנדס; הרב מנשה וינר; והרב יהודה זולדן.

חלק א - לימוד תורה ותקנות

התיקון הרוחני שעושים עזרא ונחמיה מתחיל בקריאה בתורה ולימודה, במהלך חגי תשרי: ויביא עזרא הכהן את התורה לפני הקהל מאיש ועד אשה וכל מבין לשמע ביום אחד לחדש השביעי... ויקראו בספר בתורת האלהים מפרש ושום שכל ויבינו במקרא... וביום השני נאספו ראשי האבות לכל העם הכהנים והלוים אל עזרא הספר ולהשביל אל דברי התורה... ויקרא בספר תורת האלהים יום ביום מן היום הראשון עד היום האחרון ויעשו חג שבועת ימים וביום השמיני עצרת כמשפט (נחמיה ח', ב-יח).

התהליך של התיקון ממשיך לאחר החגים, עם אסיפה של העם, לצום, תפילה ותשובה: וביום עשרים וארבעה לחדש הזה נאספו בני ישראל בצום ובשקים ואדמה עליהם: ויבדלו זרע ישראל מכל בני נכר ויעמדו ויתודו על חטאתיהם ועונות אבותיהם (ט', א-ב). היודיו והתפילה נאמרים ע"י הלוויים. הם מתארים את הבגידה של עם ישראל בה', אשר גררה אחריה את המצב הקשה בו הם נמצאים היום. תכליתה של התפילה הוא להצדיק את הדין: ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו (ט', לג).

בעקבות היודיו וצידוק הדין, נכרתת אמנה - ברית של העם על קיום המצוות, ובראש החותמים על האמנה עומד נחמיה: ובכל זאת אנחנו פרתים אמנה וכתבים ועל החתום שרינו ולינו פהנינו: ועל החתומים נחמיה התרשטא בן חכליה וצדקיה... ושאר העם הכהנים הלוים השוערים המשררים הנתינים וכל הנבדל מעמי הארצות אל תורת האלהים נשיהם פניהם ובנתיהם כל יודע מבין: מחזיקים על אחיהם אדיריהם ובאים באלה ובשבועה ללכת בתורת האלהים אשר נתנה ביד משה עבד האלהים ולשמור ולעשות את כל מצות ה' אדנינו ומשפטיו וחקיו (י', א-כט).

המצוות שהעם מתחייב לקיים באמנה זו הן:

- א. הימנעות מנישואי תערובת: ואשר לא נתן בנתינו לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקח לבנינו (לא)
- ב. איסור מקח וממכר בשבת: ועמי הארץ המביאים את המקחות וכל שבר ביום השבת למכור לא נקח מהם בשבת וביום קדש (לב)
- ג. שמיטה: ונטש את השנה השביעית ומשא כל יד (לב)
- ד. הבאת תרומות למקדש: והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלשית השקל בשנה לעבדת בית אלהינו... ולהביא את פגורי אדמתנו ובכורי כל פרי כל עץ שנה בשנה לבית ה': ואת פכרות פנינו ובחמתינו פכתוב בתורה ואת בכורי בקרינו וצאנינו להביא לבית אלהינו לפנהנים המשרתים בבית אלהינו: ואת ראשית עריסתינו ותרומתינו ופרי כל עץ תירוש ויצהר נביא לפנהנים אל לשכות בית אלהינו ומעשר אדמתנו ללוים והם הלוים המעשרים בכל ערי עבדתנו... (לג-מ)

פרק י"ג, המסיים את ספר נחמיה, עוסק בתיקונים הדתיים של נחמיה, רובם באותם תחומים שנזכרו בפרק י':

- א. נישואי תערובת: ביום ההוא נקרא בספר משה באזני העם ונמצא כתוב בו אשר לא יבוא עממי ומאבי בקהל האלהים עד עולם... ויבדילו כל ערב מישראל... ואריב עמם ואקללם ואפה מהם אנשים ואמרטם ואשבועים באלהים אם תתנו בנתיכם לבניהם ואם תשארו מבנתיהם לבניכם ולכם... (י"ג, א-ג; כג-ל)
- ב. טהרת לשכות המקדש: ואמרה ויטהרו הלשכות ואשיבה שם כלי בית האלהים את המנחה והלבונה (ד-ט).
- ג. דאגה ללוויים והבאת תרומות למקדש: ...וכל יהודה הביאו מעשר הדגן והתירוש והיצהר לאוצרות (י-יד).

ד. שמירת שבת: בימים ההמה ראייתי ביהודה דרכים גתות בשבת ומביאים הערמות ועמסים על החמרים ואף יין ענבים ותאנים וכל משא ומביאים ירושלים ביום השבת ואעיד ביום מכרם ציד... ואריבה את חרי יהודה ואמרה להם מה הדבר הרע הזה אשר אתם עשים ומחללים את יום השבת... והי כאשר צללו שערי ירושלים לפני השבת ואמרה ויסגרו הדלתות ואמרה אשר לא יפתחו עד אחר השבת ומנערי העמדותי על השערים לא יבוא משא ביום השבת... ואמרה ללויים אשר יהיו מטהרים ובאים שומרים השערים לקדש את יום השבת... (טו-כב). על התקנות לשמירת השבת ראו בפוסט מאת הרב ד"ר יואל בן נון

יתכן שפרק י"ג חוזר על פרק י', כסיכום מעשיו של נחמיה, אך יתכן גם שמדובר בתיקון נוסף שהיה נדרש - נחמיה חזר לפרס לתקופה קצרה, וכששב לארץ גילה שעליו להתמודד שוב עם אותן בעיות איתן הוא התמודד בעבר. התיקון הרוחני איננו חד פעמי ומידי, אלא תהליך ארוך.

התיקונים כוללים גם חזרה לקיום מצוות התורה, וגם תקנות חדשות, כתורה שבעל-פה (ראו ב [פוסט מאת הרב ד"ר דורי הנמן](#); ובפוסט מאת הרב יוסף צבי רימון).

חלק ב - טיפול בבעיית נישואי התערובת

אחד הנושאים החשובים, החוזרים שוב ושוב בספר עזרא ונחמיה הוא נישואי התערובת.

עזרא, בהגיעו לארץ, מתוודע למציאות קשה, בה אפילו מנהיגי העם והכהנים מתחננים עם עמי הארץ: וככלות אלה נגשו אלי השרים לאמר לא נבדלו העם וישראל והכהנים והלויים מעמי הארצות פתועבתיהם לפנינו החתי הפרזי הבוסאי העמני המאבי המיצרי והאמרי: כי נשאנו מבנתיהם להם ולבניהם והתערבו זרע הקדש בעמי הארצות ויד השרים והסגנים היתה במעל הנה ראשונה (עזרא ט', א-ב).

עדויות לתופעה זו ניתן למצוא גם בדברי הנביאים: בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלם כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר (מלאכי ב', יא); בהביאכם בני נכר ערלי לב וערלי בשר להיות במקדשי לחללו את ביתי בהקריבכם את לחמי חלב ודם ויפרו את בריתי אל כל תועבותיכם... (יחזקאל מ"ד, ז).

עזרא רואה בנישואי תערובת "מעילה", ומגיב על כך בצער גדול ובזעזוע עמוק: וכשמעתי את הדבר הזה קרעתי את בגדי ומעילי ואמרטה משער ראשי וזקני ואשבה משומם... ואכרעה על ברפי ואפרשה כפי אל ה' אלהי (עזרא ט', ג-ה).

שאלה לדין:

מדוע עזרא רואה את נישואי התערובת בחומרה גדולה כל כך?

נישואין בין יהודים לגויים עלולים להביא להשפעה תרבותית עמוקה, לנטישת ערכי היהדות ולהיטמעות בגויים עד אובדן מוחלט. נישואין לאשה גויה הינם חמורים ביותר מאחר והצאצאים אינם נחשבים יהודים.

נישואי התערובת הם חלק ממאבק גדול יותר שהתנהל בתקופת שיבת ציון על הזהות היהודית, ועל הצביון היהודי של ההתיישבות בירושלים. בתחילת התקופה, עמי הארץ רוצים להשתתף בבניית המקדש יחד עם היהודים השבים מגלות בבל, והיהודים מסרבים לכך: וישמעו צרי יהודה ובגמזן כי בני הגולה בונים היכל לה' אלהי ישראל: וישאו אל זרבעל ואל ראשי האבות ויאמרו להם נבנה עמכם כי ככם נדרוש לאלהיכם ולו אנחנו ובחיים מימי אסר חדן מלך אשור המעלה אתנו פה: ויאמר להם זרבעל וישוע ושאר ראשי האבות לישראל לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו כי אנחנו יחד נבנה לה' אלהי ישראל כאשר צונו המלך פורש מלך פרס (עזרא ד', א-ג). עמי הארץ הם כנראה השומרונים, ועמים

נוספים שהתיישבו בארץ בזמן הגלות, (ואולי גם שארית הפליטה שנשארה בארץ מהחורבן, ונטמעה בגויי הארץ).

שאלה למחשבה:

מדוע שבי ציון לא רצו לשתף את עמי הארץ בבניית המקדש?

רש"י ומצודות מפרשים שעמי הארץ לא באמת רצו להשתתף בבניה, אלא רצו למנוע אותה:

מצודת דוד לעזרא ד', ב:

נבנה עמכם - כוונתם היה להתחבר עמהם לדעת מצפוני לבבם למצוא עלילה מה להשבית את המלאכה:

לעומת זאת, מלבי"ם מפרש שעמי הארץ אכן רצו לבנות את המקדש יחד עם היהודים, אך מכיוון שהם עבדו גם את ה' וגם ע"ז, היהודים לא יכלו לשתף אותם בבניית המקדש, שכל הרעיון שלו הוא עבודה לאל אחד:

מלבי"ם לעזרא ד', ב-ג:

...הכותים היו עובדים בשיתוף, כמו שנאמר "את ה' היו יראים ואת אלהיהם הם עובדים", וחשבו שגם ישראל יעבדו באופן זה, ועל כן אמרו "ככם נדרוש לאלהיכם"..." ו"לו אנחנו זובחים", שאנו חושבים אותו לאל עליון נעלה על כל אלהים. ויאמר "לא לכם ולנו", השיב שאי אפשר שתשתתפו עמנו בעבודת ה' ותעזרו להיות לכם חלק בהבית, כי אנחנו יחד נבנה לה' אלהי ישראל, ששם אלהי ישראל, מורה על השגחתו הפרטית המיוחדת על ישראל בבלי אמצעי, ואין עמו אל נכר ושום עבודת שיתוף כפי מנהגכם לשתף שם שמים ודבר אחר, וגם לעומת שחשבו הכותים כי הוא אלהי הארץ וכולם שותפים בעבודתו, השיבו להם שהוא רק אלהי ישראל, וישראל בחר לסגולתו לא אלהי העכו"ם הגרים בארץ...

לפי פרוש רש"י ומצודות, היה מתח ומאבק בין עמי הארץ ליהודים מתחילת העלייה לארץ. אולם, לפי דברי מלבי"ם, הבעיה היתה הפוכה: עמי הארץ היו מעוניינים בשותפות עם היהודים, אך מנהיגי היהודים מנעו זאת כדי לשמור על זהותם ועל אמונתם המונותיאיסטית. פרוש המלבי"ם יכול להסביר גם את התופעה הרחבה של נישואי תערובת באותה תקופה. מנהיגי היהודים בתקופת שיבת ציון חוששים מקרוב הלבבות בין היהודים לעמי הארץ, מפני שהם רוצים לחזק את הזהות היהודית ואת שמירת המצוות, ולמנוע היטמעות של היהודים בין עמי הארץ.

מתוך הניסיון לשמור על הזהות היהודית הנבדלת, הם מרחיקים מעליהם את עמי הארץ ובכך למעשה הם גורמים לסכסוך מתמשך עם עמי הארץ: וַיְהִי עִם הָאָרֶץ מִרְפֵּי יָדַי עִם יְהוּדָה מִבְּהַלְּלִים אוֹתָם לְבָנוֹת: וְסִכְרִים עָלֵיהֶם יוֹעֲצִים לְהַפֵּר עֲצָתָם (עזרא ד', ד-ה).

שאלה לדין:

איזו סכנה גדולה יותר לדעתכם עבור העם היהודי - סכנת המלחמה עם הגויים או סכנת ההתבוללות? (חשבו גם על ההתרחשויות בעולם היהודי במאתיים השנים האחרונות, מבחינות אלה).

בסופו של דבר, מנהיגי שיבת ציון נאלצים להתמודד עם שתי הבעיות במקביל: גם עם הבעיה הרוחנית של התבוללות ונישואי תערובת וגם עם הבעיה הבטחונית של התנכלויות מצד יושבי הארץ. השילוב של הדברים

יוצר בעיה נוספת: חלק ממנהיגי העם קשורים בקשרי נישואין עם האויבים המנסים לפגוע בבניית ירושלים. כך נוצרת בעיה של מעבר מידע בטחוני לכוחות האויב, ובעיה של נאמנות כפולה (ראו [בסרטון מאת דוד נתיב](#)).

פעולותיו של עזרא לטיפול בבעיית נישואי התערובת:

- א. תפילה, אשר מביאה את העם להתאסף סביבו ולהכיר בגודל הבעיה, ולהציע פתרון מיוזמתם: וַכֹּהֲתַפְּלֵל עֲזָרָא וְכַהֲתוֹדֶתוּ בְּכֹה וּמִתְנַפֵּל לִפְנֵי בֵּית הָאֱלֹהִים נִקְבְּצוּ אֵלָיו מִיִּשְׂרָאֵל קָהָל רַב מְאֹד אַנְשִׁים וְנָשִׁים וְיָלְדִים כִּי בָכוּ הָעָם הַרְבֵּה בָּכָה: וַיַּעַן שְׁכַנְיָה בֶן יַחֲיָאֵל מִבְּנֵי עֵלָם וַיֹּאמֶר לְעֲזָרָא אֲנַחְנוּ מֵעַלְנוּ בְּאֱלֹהֵינוּ וְנֹשֵׁב נָשִׁים נְכָרִיּוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וְעַתָּה יֵשׁ מִקֹּדֶה לְיִשְׂרָאֵל עַל זֹאת: וְעַתָּה נִכְרַת בְּרִית לְאֱלֹהֵינוּ לְהוֹצִיא כָּל נָשִׁים וְהַנּוֹלָד מֵהֶם בַּעֲצַת אֲדָמִי וְהַחֲרָדִים בְּמִצְוֹת אֱלֹהֵינוּ וְכַתּוּרָה יַעֲשֶׂה (עזרא י', א-ד).
- ב. עזרא אוסף את העם ודורש מהם לגרש את הנשים הנוכריות: וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בִּיהוּדָה וִירוּשָׁלַם לְכָל בְּנֵי הַגּוֹלָה לְהִקְבֹּץ וִירוּשָׁלַם: וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא לְשִׁלְשֶׁת הַיָּמִים בַּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְקֵנִים יִחָרֵם כָּל רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבְדֹּל מִקָּהָל הַגּוֹלָה: וַיִּקְבְּצוּ כָּל אַנְשֵׁי יְהוּדָה וּבְנֵימִן וִירוּשָׁלַם לְשִׁלְשֶׁת הַיָּמִים הוּא חֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי בַּעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ וַיָּשָׁבוּ כָּל הָעָם בְּרַחוּב בֵּית הָאֱלֹהִים מֵרַעֲיָדִים עַל הַדָּבָר וּמֵהַגְּשָׁמִים: וַיִּקֶּם עֲזָרָא הַכֹּהֵן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַתֶּם מְעַלְתֶּם וְתֹשִׁיבוּ נָשִׁים נְכָרִיּוֹת לְהוֹסִיף עַל אֲשַׁמַּת יִשְׂרָאֵל: וְעַתָּה תִּגְדַּל תּוֹדָה לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם וַעֲשׂוּ רִצּוֹנוֹ וְהִבְדְּלוּ מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וּמִן הַנָּשִׁים הַנְּכָרִיּוֹת (ז-יא).
- ג. מושיבים בית דין שיעסוק בכך באופן מסודר, לאורך זמן: ...בֶּן כַּדְּבִירִךָ כְּדָבָרְךָ עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת: אֲבָל הָעָם רַב וְהַעֲתָ גְשָׁמִים וְאִין פֶּחַ לְעַמּוּד בַּחוּץ וְהַמְּלֹאכָה לֹא לְיוֹם אֶחָד וְלֹא לְשָׁנִים כִּי הִרְבִּינוּ לַפֶּשַׁע בְּדָבָר הַזֶּה: יַעֲמְדוּ נָא שָׂרֵינוּ לְכָל הַקָּהָל וְכָל אֲשֶׁר בָּעֲרִינוּ הִשְׁיִיב הַנָּשִׁים נְכָרִיּוֹת יָבֹא לַעֲתִים מְזֻמָּנִים וְעַמְהֶם זְקֵנִי עִיר וְעִיר וְשִׁפְטִיָּה עַד לְהִשְׁיִיב חֲרוֹן אַף אֱלֹהֵינוּ מִמֶּנּוּ עַד לְדָבָר הַזֶּה (יב-יד). ספר עזרא מסתיים עם רשימה (קצרה יחסית) של פסולי חיתון שהכין בית הדין, אך לא ברור מה קרה איתם, והאם טיפלו בכולם.

13 שנה אחרי כן, עזרא ונחמיה עדיין מתמודדים עם בעיית הנשים הנוכריות. באסיפת העם שלאחר חגי תשרי, הדבר הראשון שנעשה הוא היבדלות מהנכרים, שמשמעותו כנראה הוצאת הנשים הנוכריות: וּבְיוֹם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַזֶּה נֶאֱסְפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצוֹם וּבְשִׁקִּים וְאַדְמָה עֲלֵיהֶם: וַיִּבְדְּלוּ זֶרַע יִשְׂרָאֵל מִכָּל בְּנֵי נֹכַר וַיַּעֲמְדוּ וַיְתוֹדוּ עַל חַטָּאתֵיהֶם וְעֹנֹת אֲבֹתֵיהֶם (ט', א-ב).

הסעיף הראשון באמנה שכורת נחמיה עם העם הוא על הוצאת הנשים הנוכריות: וְאֲשֶׁר לֹא נָתַן בְּנִתָּיו לְעַמֵּי הָאָרֶץ וְאֵת בְּנִתֵיהֶם לֹא נִקַּח לְבָנָיו (י', 1).

גם בפרק י"ג ישנה התמודדות נוספת בנושא זה: בְּיוֹם הַהוּא נִקְרָא בְּסֵפֶר מִשָּׁה בְּאָזְנֵי הָעָם וּנְמַצָּא כְּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר לֹא יָבֹא עַמִּי וּמֵאֲבֵי קָהָל הָאֱלֹהִים עַד עוֹלָם... וַיְהִי בְשָׂמֶעַם אֶת הַתּוֹרָה וַיִּבְדְּלוּ כָּל עָרֵב מִיִּשְׂרָאֵל (י"ג, א-ג); ובסוף הפרק שוב מופיעה התמודדות עם הנושא: גַּם בְּיָמֵים הֵהֵם רָאִיתִי אֶת הַיְהוּדִים הַשִּׁיבוּ נָשִׁים אֲשֶׁדְּדִיּוֹת עַמִּנִּיּוֹת מֵאֲבֹתָיו: וּבְנֵיהֶם חֲצִי מִדְּבַר אֲשֶׁדְּדִיּוֹת וְאִינָם מְכִירִים לְדָבָר יְהוּדִית וְכִלְשׁוֹן עִם וְעַם: וְאַרְיֵב עַמָּם וְאַקְלָלִם וְאַכָּה מֵהֶם אַנְשִׁים וְאַמְרָטִים וְאַשְׁבִּיעַם בְּאֱלֹהִים אִם תִּתְּנוּ בְּנִתֵיהֶם לְבָנֵיהֶם וְאִם תִּשָּׂאוּ מִבְּנֵיהֶם לְבָנֵיהֶם וְלָכֶם... וְטַהֲרִיתִם מִכָּל נֹכַר (כג-ל). התוצאה של נישואי התערובת היא שהילדים הנולדים אינם מדברים יהודית, וניתן להבין שהבעיה איננה רק לגבי שפת הדיבור אלא הרבה מעבר לכך - בעיה של זהות ושייכות תרבותית.

שאלה למחשבה:

העובדה שנחמיה מתמודד שוב ושוב עם תופעת נישואי התערובת מעידה על חומרת הבעיה ועל הקושי הגדול לטפל בה. מדוע היה כל כך קשה למגר את תופעת נישואי התערובת?

לא פשוט להחליט לגרש אשה, ועוד יותר קשה כאשר יש ילדים משותפים. בנוסף לכך, גירושין המוניים יצרו תופעה חברתית של נשים חד הוריות רבות, שהיה צורך לטפל בהן ובילדיהן, וניתן להניח שלא היו הרבה משאבים לטיפול בכך, במיוחד לאור המצוקה הכלכלית באותו דור.

סיכום:

אחת ההתמודדויות הקשות בתקופת שיבת ציון הייתה בנושא הזהות היהודית של ההתיישבות המתחדשת בירושלים. עזרא ונחמיה פועלים באופן עקבי ונחרץ ללימוד התורה ולחיזוק קיום המצוות ומעמד המקדש. במקביל לכך הם מרחיקים את היהודים מעמי הארץ ומתרבותם הזרה. לשם כך הם מונעים השתתפות של עמי הארץ בבניית המקדש ופועלים באופן נחרץ כנגד נישואי התערובת. ההיבדלות מעמי הארץ הייתה קשה ומסובכת, ויצרה חיכוכים ומאבקים בין היהודים לשכניהם עמי הארץ.

להרחבה

[מתן על הפרק - עזרא ט"ז](#)

[מתן על הפרק - נחמיה י"א](#)

[מתן על הפרק - נחמיה י"ב-י"ג](#)

[הרב מנשה וינר - זעקת עזרא והשפעתה](#)

[הרב צבי הבר - התמודדות עם בעית הנשים הנוכריות](#)

[פרופ' זאב פלק - נישואי תערובת במקרא](#)

[הרב אליעזר קשתיאל - המאבקים על קדושת המקום הזמן והאדם](#)

[רות וולפישי - היחס לזר בספרי רות עזרא ונחמיה](#)